

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ
СИЛ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«АНАТОМІЯ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ФІЗІОЛОГІЯ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»**

циклу обов'язкової загальної підготовки

за освітньою (освітньо-професійною, освітньо-науковою) програмою
«Екстремальна та кризова психологія»

підготовки бакалавра

у галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини

за спеціальністю С4 Психологія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на 2025-
2026 навчальний рік.

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової
діяльності»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну.

Дисципліна «Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти на засадах аналізу сучасних анатомічних і фізіологічних концепцій наукових знань про особливості будови та функціонування центральної нервової системи з метою розуміння психологічних явищ, прогнозування розвитку психічних процесів і станів; ознайомлення здобувачів з функціонуванням центральної та периферичної нервової системи; формування у них практичних умінь та навичок використання знань анатомії нервової системи та фізіології вищої нервової діяльності в подальшій професійній діяльності психолога.

Особлива увага приділяється формуванню наукового світогляду і розумінню психіки як прояву просторово-часової організації нервової системи.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Перелигіна Ліна Анатоліївна, д.б.н., професор, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах навчально-наукового інституту управління та захисту населення.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнко, 8, кабінет № 213.
E-mail	perelyhina_lina@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Фізичне та психічне здоров'я особистості Гендерна психологія Психофізіологія Психогігієна та психопрофілактика
Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи в закладах вищої освіти
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Khurtenko, O., Perelygina, L., Liebiedieva, S., Morhunov, O., Ovcharuk, V., Mykhliuk, E Model of Psychological Readiness of a Coach to Make Decisions in Extreme Situations of Professional Activity. <i>Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience</i> , 13(1Sup1), (2022). 247-266. https://doi.org/10.18662/brain/13.1Sup1/317 Web of Science 2. Yaremko, R., Vavryniv, O., Tsiupryk, A., Perelygina, L., Koval, I. Research of content parameters of the professional self-realization of future fire safety specialists. <i>Amazonia Investiga</i> , 11(53), (2022). 288-297. https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.28 Web of Science 3. Timchenko, O., Onishchenko, Perelygina, L., N., Prykhodko, I., Lefterov, V., Ivanchenko, A. Ukrainian rescuers in local armed conflict conditions: how does it affect the psyche? <i>Minerva Psychiatry</i> , 63(2), (2022). P. 159-170. DOI: 10.23736/S2724-6612.21.02242-9 9. https://www.minervamedica.it/en/journals/minerva-

	psychiatry/issue.php?cod=R17Y2022N02 Scopus, Web of Science 4. Sluta, I., Perelygina, L., Skorynina-Pohrebna, O., Balabanova, L., & Kukoba, N. The role of psychological factors in improving health, activity and longevity. Amazonia Investiga, 12(64), 2023, 165-174. https://doi.org/10.34069/AI/2023.64.04.16 Web of Science 5. Tomich, Liliya Levchenko, Andriy Girchenko, Olena Sikorska, Liliia Nazarov, Oleg Perelygina, Lina. Psychological Counseling as a Means of Developing the Athlete's Personality. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. Vol.14 (1), 2023. P. 647-661. https://doi.org/10.18662/brain/14.1/439 Web of Science 6. Perelygina, L. ., Balabanova, L. ., Ovsiannikova, Y. ., Pokhilko, D. ., & Kerdyvar, V. Application of Interactive Psychological Exercises for Psychological Rehabilitation of Combatants. Journal of Education Culture and Society, 15(2), 2024. 67-82. <i>Web of Science</i> 7. Nataliia, Onishchenko Lina, Perelygina Oleg, Nazarov Sergiy, Karikov Olena, Riabinina Liydmila, Gontarenko. Psychosocial assistance within the framework of the social rehabilitation process: prospects for recuperation and reintegrative outcomes. Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS). The Global Development of Innovative Technologies and their Impact on the Education. 27-лют-2024. С. 155-165. Web of Science
--	--

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні (дистанційні) заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 у дистанційному форматі. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: сформувати у студентів системні знання з

анатомії нервової системи та фізіології вищої нервової діяльності, навчити застосовувати їх для розуміння механізмів функціонування психіки людини, закономірностей вищої нервової діяльності, а також походження та розвитку психоневрологічних порушень.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова загальна	
Навчальний рік	2025-2026	
Семестри	1-2	
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	7,5	
- загальна кількість годин	225	
- кількість модулів	4	
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):		
- лекції	30	
- практичні заняття	60	
- семінарські заняття		
- лабораторні заняття		
- курсовий проект (робота)		
- інші види занять		
- самостійна робота	135	
- індивідуальні завдання (науково-дослідне)	на вибір	
Форма підсумкового контролю	диференційований залік, іспит	

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є базова та профільна середня освіта та знання з дисципліни «Основи біології людини».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

— досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	ПР 2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР 3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР 4
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).	ПР 9
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПР 15

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК 1
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ЗК 2
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ЗК 4
Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.	СК 1
Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.	СК 2

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. «ОСНОВИ АНАТОМІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ФІЗІОЛОГІЇ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика нервової системи і її структурних елементів.

Тема №1. Загальна характеристика нервової системи і її

структурних елементів.

Поняття нервової системи як основної регуляторної системи організму, що забезпечує взаємодію організму з довкіллям і координацію діяльності внутрішніх органів. **Поділ нервової системи:** центральна (головний і спинний мозок) та периферична (нерви, нервові вузли, рецептори). **Принципи організації нервової системи:** системність, ієрархічність, рефлекторний принцип, пластичність.

Структурні елементи нервової тканини: нейрони, гліальні клітини.

Функціональна роль нервової системи: сенсорна, інтегративна, моторна, вегетативна, регуляторна. **Значення нервової системи для психічної діяльності** людини та взаємозв'язок із психологією.

Література: [Баз.: 2, 5-8, 10. Доп.: 2, 4, 7, 15].

Тема №2. Міжклітинні взаємодії у нервовій системі

Поняття міжклітинних взаємодій у нервовій тканині як основи координації діяльності нервової системи.

Типи міжклітинних контактів у нервовій системі: синапси, взаємодія нейронів із гліальними клітинами.

Принципи взаємодії нейронних мереж: конвергенція, дивергенція, реципрокні зв'язки, колатералі.

Значення міжклітинних взаємодій для інтегративної діяльності нервової системи та формування складних психічних процесів.

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 5, 8, 10. Доп.: 2, 4, 7, 12].

Модульна контрольна робота 1.

Змістовий модуль 2. Рефлекторна діяльність нервової системи.

Тема № 3. Рефлекторна діяльність нервової системи

Поняття рефлексу як основної форми діяльності нервової системи (І. М. Сеченов, І. П. Павлов). **Рефлекторна дуга** – структурна основа рефлекторної діяльності. **Види рефлексів. Механізми утворення умовних рефлексів** та їхнє значення для навчання і поведінки. **Принципи діяльності рефлекторних центрів. Інтегративна роль ЦНС** у регуляції рефлекторної діяльності. **Значення рефлекторної діяльності** як фізіологічної основи психіки та поведінки людини.

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 6. Доп.: 2, 5, 6, 9, 11, 15, 19, 20, 21, 24].

Тема № 4. Розвиток нервової системи в ембріогенезі

Загальні закономірності ембріогенезу нервової системи. Нейруляція – утворення нервової пластинки, згортання її в нервову трубку (3–4 тижень розвитку). **Первинні мозкові пухирці:** передній, середній і задній мозок; їх подальша диференціація на відділи ЦНС.

Формування спинного мозку з каудального відділу нервової трубки.

Клітинна диференціація нейроепітелію: поява нейробластів (зародки нейронів) і гліобластів (зародки гліальних клітин).

Проліферація, міграція і диференціація нейронів – закладення основних структур головного та спинного мозку. **Мієлінізація нервових волокон** – етапи формування провідникових систем.

Чутливі періоди розвитку нервової системи і вплив внутрішніх та зовнішніх факторів. **Вроджені аномалії розвитку нервової системи** (аненцефалія, спинномозкова кила, мікроцефалія тощо) як наслідок порушень ембріонального розвитку. Значення знань про ембріогенез нервової системи для медицини та психології (формування психіки, нейропластичність, ризики патологій).

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 9. Доп.: 1, 5, 6, 9, 16, 20, 22-24].

Тема № 5. Філогенез нервової системи

Поняття філогенезу нервової системи. Найпростіші форми подразливості: реакції одноклітинних організмів (амеба, інфузорія).

Нервова сітка (кишковопорожнинні) – найпримітивніша форма нервової системи. **Гангліонарна нервова система** (черви, молюски, членистоногі) – поява вузлів (гангліїв), які координують рухи та поведінку. **Трубчаста нервова система** (хордові, риби) – формування спинного мозку та початкових структур головного мозку. **Розвиток головного мозку у хребетних.**

Еволюційні закономірності розвитку нервової системи: централізація, диференціація, інтеграція, ускладнення поведінки. Значення вивчення філогенезу нервової системи для розуміння формування психіки та поведінки людини.

Література: [Баз.: 1, 4, 6, 9. Доп.: 1, 5, 13, 14, 20, 21, 23].

Модульна контрольна робота 2.

Диференційований залік.

МОДУЛЬ 2. БУДОВА ТА ФУНКЦІЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Змістовий модуль 3. Мозкова діяльність.

Тема № 6. Мозкова діяльність

Мозок як вищий центр регуляції життєдіяльності організму та психічних процесів. Будова головного мозку: стовбурові структури, мозочок, проміжний мозок, великі півкулі.

Принципи організації мозкової діяльності: ієрархічність, інтеграція, взаємодія з периферією, нейропластичність. **Біоелектрична активність мозку:** поняття електроенцефалограми (ЕЕГ), ритми мозку, їхній зв'язок із психічними станами. **Пластичність мозку** – механізми навчання, пам'яті, відновлення функцій після ушкоджень. **Значення мозкової діяльності для**

формування поведінки, пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери людини.

Література: [Баз.: 3, 10. Доп.: 2, 3, 8, 11, 14, 25].

Тема № 7. Будова головного мозку (стовбурна частина)

Поняття стовбура головного мозку як філогенетично давньої структури, що забезпечує життєво важливі функції організму.

Складові стовбурної частини мозку: довгастий мозок; міст; середній мозок; проміжний мозок.

Ретикулярна формація стовбура – неспецифічна система активації кори великих півкуль, що регулює рівень свідомості, сну і бадьорості.

Філогенетичне значення стовбура – спадкова давність, забезпечення базових функцій виживання. **Роль стовбурної частини мозку** у підтриманні гомеостазу, координації роботи внутрішніх органів, регуляції рівня збудження та поведінкових реакцій.

Література: [Баз.: 3, 9, 10. Доп.: 1, 3, 5, 8, 10, 14, 16, 17, 23, 25].

Тема № 8. Топографія та будова кінцевого мозку

Кінцевий мозок як найбільш філогенетично молодий відділ головного мозку, основа вищої нервової діяльності. **Зовнішня будова кінцевого мозку. Кора великих півкуль. Підкіркові ядра кінцевого мозку. Біла речовина кінцевого мозку. Функціональна спеціалізація лівої та правої півкуль. Значення кінцевого мозку:** вища інтегративна діяльність, регуляція пізнавальних процесів, свідомості, поведінки та особистості.

Література: [Баз.: 2, 3, 10. Доп.: 1, 3, 5, 8, 10, 14, 16, 17, 23, 25].

Тема № 9. Провідні шляхи

Поняття провідних шляхів нервової системи. Класифікація провідних шляхів: аферентні (чутливі), еферентні (рухові), асоціативні, комісуральні, проекційні.

Основні сенсорні шляхи. Основні моторні шляхи. Особливості організації провідних шляхів: перехрещення волокон (декусація), соматотопічна організація. **Функціональне значення провідних шляхів.**

Література: [Баз.: 3, 10. Доп.: 1, 3, 5, 8, 14, 17, 21, 23, 25].

Тема № 10. Лімбічна система

Поняття лімбічної системи як комплексу структур кінцевого та проміжного мозку, що забезпечує емоційно-мотиваційну сферу, пам'ять та поведінку. **Основні структури лімбічної системи. Функції лімбічної системи. Взаємодія лімбічної системи з іншими структурами мозку.** Порушення роботи лімбічної системи при травмах, інсультах, нейродегенеративних захворюваннях, їхній вплив на емоційно-поведінкові реакції людини. **Значення лімбічної системи для психології.**

Модульна контрольна робота 3

Змістовий модуль 4. Периферична нервова система та вегетативна нервова система.

Тема № 11. Периферична та вегетативна нервова система

Периферична нервова система. Вегетативна (автономна) нервова система (ВНС). Функціональні особливості відділів ВНС. Принципи подвійної іннервації органів (регуляція функцій симпатичним і парасимпатичним відділами). Роль ПНС і ВНС у підтриманні гомеостазу організму та адаптації до змін довкілля. Порушення роботи вегетативної нервової системи (нейроциркуляторна дистонія, вегетативні кризи). Значення для психології: вплив вегетативних реакцій на емоційні стани, стрес, психосоматичні захворювання.

Тема № 12. Спинномозкові нерви. Черепномозкові нерви

Спинномозкові нерви; загальна характеристика, будова, розподіл за відділами. Утворення нервових сплетень: шийне, плечове, поперекове, крижове. Функції: забезпечення чутливості та рухової активності тулуба й кінцівок, іннервація шкіри, м'язів, внутрішніх органів.

Черепномозкові нерви; загальна характеристика, класифікація за функцією. Основні функції. Значення для організму.

Тема № 13. Аналізатори

Поняття аналізатора (за І. П. Павловим). Будова аналізатора. Закономірності роботи аналізаторів. Значення аналізаторів для орієнтації у довкіллі, формування відчуттів, сприймання, когнітивних процесів і поведінки.

Література: [Баз.: 1, 3, 10. Доп.: 3, 8, 10, 14, 17, 25].

Модульна контрольна робота 4

Іспит

Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна форма: денна, вечірня)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за формами навчання					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ. заняття	семінар. заняття	самостійна робота	Поточний контроль
МОДУЛЬ 1. «ОСНОВИ АНАТОМІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТКИ ТА ФІЗІОЛОГІЇ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»						
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика нервової системи і її структурних елементів.						
Тема №1. Загальна характеристика нервової системи і її структурних елементів.	14	4	-	2	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання

Тема №2. Міжклітинні взаємодії у нервовій системі	20	6	-	2	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Модульна контрольна робота 1	2	-	-	2	-	тестування
<i>Разом за змістовим модулем 1.</i>	36	10	-	6	20	-
Змістовий модуль 2. Рефлекторна діяльність нервової системи.						
Тема 3. Рефлекторна діяльність нервової системи	20	6	-	2	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 4. Розвиток нервової системи в ембріогенезі	18	4	-	2	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 5. Філогенез нервової системи	14	2	-	2	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Модульна контрольна робота 2	2	-	-	2	-	письмові завдання
<i>Разом за змістовим модулем 2.</i>	54	12	-	8	34	-
Разом за модуль 1	90	22	-	14	54	-
Диференційований залік	-	-	-	-	-	-
МОДУЛЬ 2. БУДОВА ТА ФУНКЦІЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ						
Змістовий модуль 3. Мозкова діяльність.						
Тема 6. Мозкова діяльність.	14	2	-	6	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Будова головного мозку (стовбурна частина)	27		-	6	18	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 8. Топографія та будова кінцевого мозку	25		-	6	18	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 9. Провідні шляхи	15	2	-	6	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 10. Лімбічна система	15		-	6	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Модульна контрольна робота 3	2	-	-	2	-	тестування
<i>Разом за змістовим модулем 3.</i>	82	4		26	52	-
Змістовий модуль 4. Периферична нервова система та вегетативна нервова система.						
Тема 11. Периферична та вегетативна нервова система	15	2	-	6	8	усні та письмові опитування,

Тема 12. Спинномозкові нерви. Черепномозкові нерви	16		-	6	9	індивідуальні завдання
Тема 13. Аналізатори	20	2	-	6	12	усні та письмові опитування,
Модульна контрольна робота 4	2	-	-	2		тестування
<i>Разом за змістовим модулем 4.</i>	53	4	-	20	29	-
Разом за модуль 2	135	8		46	81	-
Іспит	-	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	225	30	-	60	135	-

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах.

Перелік завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти (перший семестр):

1. Ведення опорного конспекту.
2. Ведення словника анатомічних термінів (у тому числі латинських).
3. Підбір ілюстративного матеріалу до кожної теми, що вивчається.

Перелік рекомендованих питань та завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти (другий семестр):

1. Особливості етапів еволюції нервової системи (дифузна, вузлова, трубчата).
2. Основні шляхи утворення клітин гліальної пластинки та нервової трубки.
3. Патології, пов'язані з обміном медіаторів.
4. Патології, пов'язані з порушенням синаптичної передачі.
5. Нижча та вища нервова діяльність.
6. Вплив тератогенів на розвиток нервової системи.
7. Філогенетичні аспекти розвитку нової кори.
8. Порушення функціонування сегментів спинного мозку.

9. Патологія функціонування довгастого мозку.
10. Гіпоталамо-гіпофізрна система.
11. Перебудова довгастого мозку в процесі філогенетичних перетворень.
12. Перебудова заднього мозку в процесі філогенетичних перетворень.
13. Перебудова мозочка в процесі філогенетичних перетворень.
14. Роль структур лімбічної системи в регуляції поведінки людини.
15. Вплив симпатичного та парасимпатичного відділів ВНС на роботу органів.
16. Філогенетичні перетворення зорових рецепторів.
17. Порушення екстрапірамідної системи.
18. Дзеркальні нейрони.
19. Вегетативні ядра стовбурної частини головного мозку.
20. Ліквор: структури, що приймають участь в утворенні ліквору, його функції та циркуляція по шлуночках.
21. Ведення опорного конспекту.
22. Ведення словника анатомічних термінів.
23. Підбір ілюстративного матеріалу до кожної теми, що вивчається.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, іспит, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, виконання практичних завдань на психолого-тренувальному комплексі, смузі психологічної підготовки, участь у тактико-спеціальних навчаннях.

Перелік питань для обговорення на модульному контролі 1 (семестр 1).

1. Загальна характеристика та функції нервової системи.
2. Морфологія нейрону. Органели нейронів.
3. Класифікація нервових клітин.
4. Об'єднання нейронів як один з фундаментальних принципів організації роботи мозку.
5. Типи нейроглії. Характеристика гліальних клітин.
6. Гістогенез нервової тканини.
7. Загальні уявлення про розвиток нервової системи.
8. Синапс. Класифікація синапсів.
9. Робота K^{+} - Na^{+} насосів.
10. Загальні уявлення про механізми функціонування хімічного синапсу.
11. Апоптоз та некроз нейронів.

12. Локалізація медіаторів в ЦНС.
13. Хвороби, пов'язані з порушенням медіаторної функції.
14. Гематоенцефалічний бар'єр.
15. Циркумвентрикулярна система.

Перелік питань для обговорення на модульному контролі 2 (семестр 1).

1. Рефлекторна теорія та її основні принципи.
2. Інстинкти: визначення, класифікація.
3. Гальмування: визначення, види, значення.
4. Рефлекторний принцип будови нервової системи. Зворотній зв'язок.
5. Закономірності умовно-рефлекторної діяльності. Умови утворення умовного рефлексу. Приклади умовних рефлексів.
6. Види умовних рефлексів.
7. Еволюційні аспекти рефлекторної діяльності людини і тварин (Рівні рефлекторних реакцій за Коганом).
8. Властивості нервових центрів.
9. Принципи координаційної діяльності ЦНС.
10. Фізіологія збудливих тканин.
11. Поняття про мембранний транспорт. Класифікація механізмів транспорту речовин крізь біомембрани.
12. Робота калієвих, кальцієвих та натрієвих каналів.
13. Поняття про біопотенціали. Їх види.
14. Закони подразнення збудливих тканин.
15. Поняття про подразники, їх види.
16. Філогенез нервової системи.

Перелік питань для обговорення на модульному контролі 3 (семестр 2).

1. Спинний мозок. Зовнішня будова та топографія.
2. Внутрішня будова спинного мозку.
3. Порівняльна анатомія головного мозку.
4. Ембріогенез головного мозку.
5. Головний мозок: топографія та загальна характеристика.
6. Довгастий мозок: топографія та будова.
7. Черепно-мозкові ядра, що розташовані у довгастому мозку: назва та область іннервації.
8. Задній мозок.
9. Будова та функції моста.
10. Мозочок: будова та функції.
11. Мозочок: серединний розріз (уздовж черв'яка).
12. Горизонтальний розріз мозочку: ядра мозочку.
13. Четвертий шлуночок мозку.
14. Середній мозок: топографія, еволюція, будова.
15. Поперечний розріз середнього мозку. Функції середнього мозку.
16. Проміжний мозок, топографія, будова.
17. Третій шлуночок: будова та межі.

18. Ядра проміжного мозку.
19. Загальна характеристика кінцевого мозку.
20. Рельєф плащу.
21. Борозни та звивини великих півкуль.
22. Цитоархітектоника кори мозку людини.
23. Будова кори великого мозку (характеристика прошарків клітин).
24. Локалізація функцій у корі великих півкуль.
25. Базальні ядра кінцевого мозку.
26. Бокові шлуночки мозку.
27. Екстрапірамідна система.

Перелік питань для обговорення на модульному контролі 4 (семестр 2).

1. Загальна характеристика периферичної нервової системи.
2. Порівняльна анатомія спинномозкових нервів.
3. Черепномозкові нерви: загальна характеристика.
4. Нерви шийного сплетіння, область іннервації.
5. Нерви плечового сплетіння, область іннервації.
6. Нерви поперекового сплетіння.
7. Нерви крижового сплетіння.
8. Загальні данні про вегетативну нервову систему.
9. Симпатичний відділ вегетативної нервової системи.
10. Парасимпатичний відділ вегетативної нервової системи.
11. Ретикулярна формація.
12. Лімбічна система.
13. Провідні шляхи головного та спинного мозку.
14. Поняття про аналізатор.
15. Зоровий аналізатор.
16. Слуховий і присінковий аналізатори.
17. Шкірний аналізатор.
18. Смаковий аналізатор.
19. Нюховий аналізатор.
20. Поняття про ноцицепцію.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену (2 семестр).

Тема 3.1. Мозкова діяльність. Будова спинного мозку. Топографія. Морфологічні особливості спинного мозку. Розріз спинного мозку. Сіра речовина спинного мозку. Біла речовина спинного мозку. Задній, боковий та передній роги спинного мозку. Стовбури спинного мозку. Оболонки спинного мозку. Нейроглія спинного мозку. Корінці спинного мозку та їх функціональне значення. Рефлекси спинного мозку.

Тема 3.2. Будова головного мозку. Загальні уявлення про головний мозок. Будова довгастого мозку. Морфо-фізіологічні особливості. Топографія. Ядра довгастого мозку. Рефлекси довгастого мозку. Участь

довгастого мозку у керування руховою активністю. Функції довгастого мозку. Четвертий шлуночок. Будова моста. Топографія. Функції моста. Рефлекторна діяльність варолієва моста. Участь структур моста у керуванні руховою активністю. Морфологічні особливості середнього мозку. Топографія. Функції середнього мозку. Рефлекторна діяльність середнього мозку. Мозочок. Організація мозочка у ссавців. Топографія та будова. Функції мозочка. Будова та функції проміжного мозку. Організація інтегративних систем. Нервовий контроль сексуальної поведінки та гендерні уявлення особистості.

Тема 3.3. Топографія та будова кінцевого мозку. Морфофункціональна характеристика нової кори. Локалізація функцій в корі.

Тема 3.4. Провідні шляхи. Висхідні провідні шляхи спинного мозку, низхідні провідні шляхи: їх розташування та функції.

Тема 3.5. Лімбічна система. Будова та функції лімбічної системи. Ретикулярна формація. Гематоенцефалічний бар'єр. Мозкові оболонки. Гематоенцефалічний бар'єр.

Тема 4.1. Периферична та вегетативна нервова система. Периферична нервова система, її загальна характеристика Будова вегетативної нервової системи та її функції.

Тема 4.2. Спинномозкові нерви. Черепно-мозкові нерви. Спинномозковий сегмент. Сплетіння спинного мозку: утворення, основні нерви сплетінь та їх зони іннервації. Черепні нерви: назва, номер, характеристика та функції.

Тема 4.3. Аналізатори. Поняття про аналізатор. Зоровий аналізатор. Морфологічні особливості ока людини. Фоторецептори. Захисні механізми ока. Слуховий аналізатор. Морфологія периферичного відділу слухового аналізатора людини. Провідні шляхи та центри слухового аналізатора. Нюховий аналізатор. Периферичний відділ нюхового аналізатора. Механізм нюхової рецепції. Провідні шляхи нюхового аналізатора. Смаковий аналізатор людини. Периферичний відділ. Смакові бруньки. Провідниковий та корковий відділи смакового аналізатора.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних завдань на смузі психологічної підготовки, психолого-тренувальних та тренажерних комплексах, проєктної

роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспитів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Розподіл балів									
Модуль 1									
Поточний контроль та самостійна робота					Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота 1	Модульна контрольна робота 2	Залік	Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2							
T1.1	T1.2	T2.1	T2.2	T2.3	до 10	T.T. 1.1-1.2	T.T. 2.1-2.3	до 30	100
до 5	до 5	до 5	до 5	до 5		до 12	до 12		

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Розподіл балів									
Модуль 2									
Поточний котроль та самостійна робота					Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Іспит	Сума балів	
Змістовий модуль 3									
T10	T11	T12	T13	T14	до 15	T.T. 10-14	до 30	100	
до 5	до 5	до 5	до 5	до 5		до 30			

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів – завдання виконане, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

4 бали – завдання виконане, відповідь вірна, але обґрунтування відповіді недостатнє.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Підсумкова модульна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Модуль 1. Кожен варіант підсумкової модульної роботи 1 для здобувачів очної форми навчання складається з блоку тестових та одного ситуаційного завдання; для здобувачів заочної форми навчання – двох теоретичних завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів очної форми навчання при виконанні модульної роботи 1.

Підсумкова модульна робота 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 15 балів: тестові завдання: вага одного правильно вирішеного тестового завдання становить 1 бал, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх тестових завдань становить 10 балів. Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 5 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (до 2 балів), чіткість та лаконічність відповіді (до 1 бала) та творчий підхід (до 2 балів).

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання при виконанні модульної роботи 1.

Підсумкова модульна робота 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 15 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 10 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 2 балів); аргументованість відповіді (до 2 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 1 бала). Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 5 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (до 2 балів), чіткість та лаконічність відповіді (до 1 бала) та творчий підхід (до 2 балів).

Модуль 2. Кожен варіант підсумкової модульної роботи 2 для

здобувачів очної форми навчання складається з трьох теоретичних завдань та одного ситуаційного завдання; для здобувачів заочної форми навчання – двох теоретичних завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів очної форми навчання при виконанні модульної роботи 2.

Підсумкова модульна робота 2 оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно розв'язаного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 15 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 2 балів); аргументованість відповіді (до 2 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 1 бала). Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 15 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (до 5 балів), чіткість та лаконічність відповіді (до 5 балів), та творчий підхід (до 5 балів).

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання при виконанні модульної роботи 2.

Підсумкова модульна робота 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 10 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 20 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 5 балів); аргументованість відповіді (до 3 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 2 бала). Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 10 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (до 5 балів), чіткість та лаконічність відповіді (до 2 балів) та творчий підхід (до 3 балів).

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання та передбачає перевірку засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу дисципліни, розвитку їх творчого мислення, набутих знань, умінь та навичок і їх застосування під час вирішення практичних завдань. Здійснюється шляхом складання здобувачами *усних іспитів* за екзаменаційними білетами встановленої форми, комплект яких повинен становити 120% від кількісного складу навчальної групи.

Зміст завдань підсумкового контролю формується відповідно до програми навчальної дисципліни, відповіді на які повинні відображати вільне володіння здобувачами обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно

висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Тривалість усного іспиту для одного здобувача не повинна перевищувати 0,5 години (з врахуванням часу на підготовку та відповідь здобувача). Для уточнення рівня володіння матеріалом дисципліни екзаменатор може задавати додаткові питання.

Здобувач допускається до складання підсумкового контролю, якщо він виконав усі види обов'язкових робіт, що передбачені робочою програмою дисципліни.

У разі отримання незадовільної оцінки, перескладання іспиту з дисципліни допускається не більше двох разів.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення іспит переривається та продовжується вже після відбою.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі у формі іспиту (оцінюється від 0 до 30 балів):

30 балів – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст поставлених завдань;

29-20 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст поставлених завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

19-10 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

9-1 балів – здобувач частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту поставлених завдань.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного

контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання індивідуальних завдань у першому семестрі вивчення дисципліни здобувачів: очної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 10 балів, заочної – від 0 до 50 балів; у другому семестрі, здобувачів: очної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 15 балів, заочної – від 0 до 35 балів і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – здобувач створює оригінальний за думкою та оформленням

письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недобросовісності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної недобросовісності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується

у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

Політика викладання навчальної дисципліни

Програма курсу побудована так, що теоретичний матеріал здобувачі засвоюють на лекційно - практичних заняттях та при виконанні завдань самостійної роботи. Кожен етап роботи проходить обговорення у групі на практичних заняттях та при використанні дистанційного навчання. Це удосконалює аналітичні уміння здобувачів, виховує комунікативні навички, запобігає плагіату.

Прилюдно представляючи хід та результати виконання індивідуального самостійного завдання, здобувач освіти не тільки демонструє свої знання і навички, але й одночасно навчає інших здобувачів та має змогу представити результати пошукової роботи, вислуховуючи відгуки колег. Якщо здобувач пропустив аудиторне заняття, практичне завдання виконує самостійно, опрацювавши рекомендовану літературу з подальшим звітуванням викладачеві. Не допускається використання чужої інтелектуальної власності, відслідковується викладачем плагіат. Оцінка за семестр, у зв'язку з практичним направленням курсу, виставляється за практичні завдання та виконання самостійної роботи.

З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565 (зі змінами).

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки бакалавра в галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини за спеціальністю С4 Психологія. Черкаси: НУЦЗ України.

Базова література

1. Ільїна Ю.Ю., Перелигіна Л.А., Приходько Ю.А. Основи біології людини / Підручник. Харків. ФОП Панов А.М. 2019, 280 с.

2. Іонов І.А. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД): навчальний посібник / І.А. Іонов, Т.Є. Комісова, А.В. Мамотенко, С.О. Шаповалов, Сукач О.М., Теремецька Н.Ф., Катеринич О.О. – Х. : ФОП Петров В.В., 2017. – 143 с.

3. Ковальова А.А. Нейробіологія розвитку та навчання: навчальний посібник / А.А. Ковальова, О.В. Ковальова, О.В. Ковальова, О.М. Бурка, О.А. Присяжнюк. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 325 с.

4. Анатомія людини : підручник : у 3 т. Т. 2 / А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – 7-ме вид., доопрац. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 456 с. : іл.

5. Анатомія людини : підручник : у 3 т. Т. 3 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – 8-ме вид. допрац. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 376 с. : іл.

6. Анатомія нервової системи та вищої нервової діяльності. Ч. 1 : навч.-метод. посібник / уклад.: І. В. Хавіна, Т. В. Гура, Ю. Г. Чебакова ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Панов А. М., 2020. – 103 с.

7. Неттер Ф. Г. Атлас анатомії людини = Atlas of Human Anatomy : пер. 7-го англ. вид.: двомов. вид. - Київ: Медицина, 2020. - 621 с.

8. Анатомія і еволюція центральної нервової системи. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Психологія» Купчак С. В., Грицуляк В. Б., Долинко Н. П., Халло О. Є. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. - 140 с.

9.Грицуляк Б.В., Грицуляк В.Б. Анатомія і фізіологія людини.
Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2021. – 135 с.

Інформаційні ресурси

1. Ільїна Ю.Ю. Курс дистанційного навчання в системі Moodle з навчальної дисципліни «Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності». Режим доступу: <http://moodle.nuczu.edu.ua/course/index.php?categoryid=21>

Розробник:

Професор кафедри ПДОУ

Ліна ПЕРЕЛИГІНА